

J. R. R. Tolkien o tajomstve dobrého manželstva

David Mills

23. augusta 2021 ✝ Spoločnosť

Zdroj: Pixnio

Rada do manželstva, ktorú dal anglický spisovateľ J. R. R. Tolkien svojmu synovi v roku 1941, keď sa tento chystal narukovať do armády. Ľudia, ktorí túto radu ďalej posielajú svojim známym, k nej často pridávajú gýčový opis Tolkienovho šťastného manželstva: „*Hľa, tajomstvo, ako mať rovnako šťastné manželstvo ako mali oni!*“ Je to idylický pohľad na kresťanský život a je ďaleko od pravdy.

Týmto ľuďom uniká podstata. Manželstvo Tolkienovcov nebolo práve *šťastné*. Úspešné áno, z pohľadu 55 rokov manželstva, ale nie šťastné v tom jednoduchom zmysle, ako to myslí pisateľ, alebo možno až ku koncu ich života. Museli v sebe bojovať. To, čo o ňom vieme, naznačuje, že v ňom boli napätia i stres, ale aj radosti.

Ronald a Edith boli úplne odlišní ľudia, neboli to typy, o ktorých by si ľudia hneď pomysleli, že sa k sebe hodia. On bol veľký učenec. Ona nebola veľmi vzdelaná a nezaujímal sa o idey. On Oxford miloval, ona nie. On mal rád vážne rozhovory, ona nezáväznú spoločenskú konverzáciu. Ronald chcel tráviť večery s priateľmi, Edith ho chcela mať doma.

On bol veľmi zbožný, ona nie. Vstúpila do „jeho“ Cirkvi, keď sa zasnúbili, ale krátko po svadbe prestala chodiť do kostola. Zdá sa, že sa nestarala o duchovné veci, ktoré pre neho na zemi znamenali najviac. Ťažko si predstaviť väčší, bolestivejší rozkol mysle a ducha, než je tento.

Nebolo to práve *šťastné* manželstvo. Žiadna idyla. O to užitočnejšie sú jeho rady.

Navzájom sa zachraňovali

Ronald a Edith sa do seba zamilovali, keď on mal šesťnásť a ona devätnásť rokov, obaja boli osamelé siroty a žili v jednej ubytovni. Jeho poručník ich držal od seba, kým Ronald nedovršil 21 rokov, aby mohol pokračovať v štúdiu, ktoré by ho uživilo. Vtedy sa znovu stretli, rýchlo sa zasnúbili a čoskoro sa vzali. Je možné, že keby sa neboli ponáhľali a ich tínedžerské očarenie by po čase vyprchalo, žeby sa vôbec neboli vzali.

Na sklonku života, po tom, ako Edith zomrela, sa zdôveril svojmu synovi Christopherovi, aké mal ťažké manželstvo.

„Nieкто, kto mi je srdcu blízky, by mal vedieť niečo o veciach, ktoré nikde nie sú zaznamenané: o strašných utrpeniach nášho detstva, z ktorých sme navzájom zachraňovali jeden druhého, ale nedokázali sme úplne zahojiť rany, ktoré sa neskôr často ukázali ako ochromujúce; o utrpeniach, ktoré sme prežívali po našom zamilovaní sa. To všetko (okrem osobných slabostí) by mohlo pomôcť urobiť odpustiteľnými alebo pochopiteľnými zlyhania a temnoty, ktoré niekedy poznačili naše životy – a vysvetliť, že sa nikdy nedotkli nášho hlbokého vzťahu, ani nezatemnili spomienky na našu mladícku lásku.“

V roku 1941, keď bol Tolkien už 25 rokov ženatý, napísal svojmu druhému synovi Michaelovi dlhý list o mužoch a ženách. Bol už trochu známy, za sebou mal román *Hobit*, ktorý sa v roku 1937 stal hitom. Dvadsaťročný Michael študujúci na Oxforde sa práve chystal vstúpiť do armády. Tolkien chcel, aby Michael mal reálnu predstavu o vzťahu medzi pohlaviami.

Varoval ho, že *„romantická predstava o mužoch a ženách môže odvieť pozornosť mladého muža od žien, aké naozaj sú“*. Sú to *„spoločníčky na strokotanej lodi, nie vodiace hviezdy“*. Táto predstava vedie mladých mužov k tomu, že *„zabúdajú na túžby, potreby a pokušenia žien. Podnecuje prehnané predstavy o „pravej láske“ ako o ohni zvonka, trvalom vytržení, ktoré nesúvisí s vekom, plodením detí a obyčajným životom, nesúvisí s vôľou ani s cieľom.“*

Táto predstava *„pravej lásky“* vedie mladých mužov a mladé ženy k tomu, aby hľadali *„pravú lásku“*, ktorá ich bude vždy príjemne hriať v chladnom svete bez toho, aby sami pohli prstom. Muži môžu mať pokušenie odísť, keď zistia, že táto láska nespĺňa túto predstavu.

Omyl manželstva

Tolkien pokračuje v opisovaní vzájomných vzťahov medzi mužmi a ženami, aby varoval Michaela pred nebezpečenstvom zlého zaobchádzania so ženami, ktoré ho priťahujú. Potom píše o manželstve. Ženy sú podľa neho, na rozdiel od mužov, prirodzene monogamné. Mužská *„živočíšna prirodzenosť“* znamená, že zostať verný jednej žene je čosi, čo muž pochopí iba prostredníctvom zjavenia, ako vec viery.

Na to sme príliš nestáli. V priebehu života sa priveľmi meníme. *„Keď sa osobné čaro vytratí alebo len trochu vyprchá, hneď si myslia, že urobili chybu a že skutočnú spriaznenú dušu musia ďalej hľadať. Skutočnou spriaznenou dušou sa príliš často ukáže byť ďalšia sexuálne príťažlivá osoba, ktorá sa naskytne. Nieкто, s kým by sa naozaj mohli veľmi výhodne oženiť, len keby...“*

Hovorí, že to nie je to, čo chce naša prirodzenosť, pretože to, čo chce ona, nám bráni získať to, čo naozaj chceme. V padlom svete *„to najlepšie nemožno dosiahnuť slobodným užívaním si života, ani tým, čo sa nazýva „sebarealizácia“ (obvykle pekné pomenovanie pôžitkárstva, ktoré nedovoľuje sebarealizáciu druhých), ale odriekaním, utrpením. Vernosť v kresťanskom manželstve si vyžaduje jednu vec: veľké umŕtvovanie.“*

Cvičenie vôle

Tolkien zjavne chce, aby jeho syn pochopil práve toto: *„Žiadny muž, nech v mladosti akokoľvek úprimne miloval svoju snúbenicu a nevestu, jej nedokáže zostať verný ako manželke vo svojich myšlienkach i svojím telom bez vedomého cvičenia vôle, bez sebazaprenia.“*

Tolkien hovorí o sexuálnych pokušeniach. Azda práve o tom treba písať mladému mužovi, ktorý sa pripravuje riskovať svoj život. To, čo hovorí o veľkom umŕtvovaní a vedomom cvičení vôle, rovnako platí pre celý manželský život. Najmä, keď muži starnú a ubúda im energie.

V skutočnosti môže byť pre muža oveľa ľahšie byť verný manželke než jej pomáhať, súcitiť s ňou a vedieť pre ňu zaprieť svoje ego. Predpokladám, že pre Tolkiena bolo ľahšie odmietnuť ponuku mladej ženy než ponuku Jacka Lewisa ísť si sadnúť do hostinca a diskutovať o stredovekej literatúre alebo sa porozprávať o svojich knihách. Ale byť preč, keď by ste mali sedieť doma, je druh nevery. Pretože dávate druhému to, čo patrí v prvom rade vašej manželke.

„Takmer všetky manželstvá, dokonca aj tie šťastné, sú omyly,“ tvrdí Tolkien v liste. Manžel aj manželka si mohli počínať lepšie. *„Skutočná spriaznená duša je však tá, s ktorou ste zosobášení. V tomto padlom svete naším jediným návodom je rozvážnosť, múdrosť (v mladosti zriedkavé, v staršom veku príliš oneskorené), čisté srdce a vernosť vôle.“*

Nie jeho svet

Niekoľko rokov po Tolkienovom odchode do dôchodku sa spolu s Edith presťahovali do malého domu v prímorskej dedine, ktorú navštevovali počas dovolení. Nechcel tam ísť, ale cítil, že jej to po všetkých tých rokoch, čo sa pre neho obetovala, dlhuje. Vôbec to nebol jeho svet. Zdvorilostné obedy v hoteli a formálne rozhovory s ľuďmi, ktorí nevedeli nič o tom, čo on vedel a miloval, pri počúvaní hudobnej kulisy.

Christopherovi napísal: *„Cítim sa celkom dobre. A predsa... Nevidím tu spriaznené duše.“* Veľmi mu chýbali. Rovnako ako jeho niekdajší spôsob života.

Edith však bola šťastná, píše životopisec Humphrey Carpenter: *„A bola šťastnejšia ako kedykoľvek predtým v ich manželskom živote... Opadla z nej plachosť, neistota, už to nebola tá niekedy problémová manželka oxfordského profesora – stala sa opäť sama sebou, spoločenskou, slečnou Brattovou“* ako v mladosti. *„Vrátila sa do prostredia, kam skutočne patrila.“*

„A celkovo,“ píše Carpenter, *„sa aj Tolkienovi žilo lepšie. Edithino šťastie ho hlboko tešilo a odzrkadľovalo sa to aj v jeho vlastnom duševnom rozpoložení, takže v denníku, ktorý si viedol..., je máločo zo sklúčenosti, ktorá ho často prepadávala“* v Oxforde.

Tolkien našiel šťastie, ale nebolo to ľahké a dlho mu to trvalo. Našiel ho vďaka vernosti, vernosti svojej skutočnej spriaznenej duši.

Preložené zo stream.org

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/j-r-r-tolkien-o-tajomstve-dobreho-manzelstva/>